

REGERINGEN

Koncept
Regeringsbeslut

2010-04-22

N2010/1894/ENT

Näringsdepartementet

Adressat

Entreprenörskap

Mari Mild

Telefon 08-405 28 34

Handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag

Regeringens beslut

Regeringen beslutar om en handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag.

Utgångspunkter

Hösten 2007 gavs fyra myndigheter i uppdrag att ta fram ett omfattande förslag till regeringen på nya grepp för att bryta utanförskapet genom arbete i sociala företag. Myndigheternas programförslag identifierade följande hinder för socialt företagande:

- Bristande samordning mellan olika försörjningssystem som försvårar för individer att delta i sociala företag.
- Oklarheter och hinder i offentliga regelverk i relation till sociala företags karaktär och förutsättningar bl. a. gällande lönebidrag och trygghetsanställningar:
- Svårigheter för sociala företag att delta i offentliga upphandlingar.
- Stort behov av information, rådgivning och affärsutveckling hos de sociala företagen.
- Svårigheter gällande finansiering och kapitalförsörjning inför start och utveckling av sociala företag.
- Brist på statistik och forskning om socialt företagande.

Därutöver uppmärksammade förslaget behovet av en förordning om stöd till arbetsintegrerande företag med motiveringen att en särskild lagstiftning skulle underlätta stödinsatser och även tydligare definiera begreppet socialt företag.

Regeringen vill genom denna handlingsplan underlätta för växande och fler arbetsintegrerande sociala företag. Företagen är av olika karaktär där arbetsinsatsen i hög grad anpassas till medarbetarnas förmåga och behov av stöd. Majoriteten av medarbetarna i arbetsintegrerade sociala företag är personer som t.ex. på grund av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, tidigare

missbruk, kriminalitet, långtidssjukskrivning, långtidsarbetslöshet, hemlöshet eller annan form av social utsatthet inte fått möjlighet att etablera sig på eller förlorat kontakten med arbetsmarknaden.

Det arbetsintegrerande sociala företagandet är en gränsöverskridande fråga mellan flera verksamhetsområden, vilket kräver samordning mellan olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå för att nå resultat. Dessutom är det viktigt att resurser som avsätts och beslut som fattas inom närings-, social-, socialförsäkrings-, arbetsmarknads- och finanspolitiken för att påverka de arbetsintegrerande sociala företagens möjligheter att starta och verka samverkar och enhetligt arbetar mot samma mål. Även samverkan mellan myndigheter, regionala och lokala offentliga aktörer och privata aktörer, särskilt ideella organisationer, är centralt för att främja utvecklingen av det arbetsintegrerande sociala företagandet.

Handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag

Handlingsplanen är avgränsad till att avse enbart arbetsintegrerande sociala företag och påverkar inte regeringens andra prioriterade satsningar som rör socialt företagande i allmänhet och det civila samhället i stort.

Definitioner

Sociala företag kan ha olika inriktning på sin verksamhet. De kan t.ex. vara arbetsintegrerande, ha fokus på rehabilitering eller på social gemenskap och sysselsättning. Sociala företag kan ha flera organisationsformer, t.ex. ekonomisk förening, ideell förening, kooperativ, stiftelse eller aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Med begreppet arbetsintegrerande sociala företag avses företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster):

- *med övergripande ändamål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle*

Svårigheterna att etablera sig på arbetsmarknaden kan vara av olika karaktär, såsom funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, bristande erfarenhet och kunskap som kan förväntas innebära lägre produktivitet och ökat behov av stöd från omgivningen. Men också en tveksamhet på arbetsmarknaden att anställa personer med tidigare problem som långtidssjukskrivning, missbruk och kriminalitet.

- *som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt*

Delaktighetskravet i definitionen särskiljer de arbetsintegrerande sociala företagen från offentlig verksamhet, privata

rehabiliteringsföretag och Samhall. Det har sin grund i den fasta övertygelsen att delaktighet i arbetet, den personliga utvecklingen men också i företagets drift och beslut ger unika förutsättningar för personlig utveckling, empowerment/egenmakt.

- *som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknande verksamheter*

Arbetsintegrerande sociala företag är näringsdrivande verksamheter och strävar efter att producera ett överskott. De investerar överskott i enlighet med sitt ändamål. Investeringarna kan syfta till att utveckla verksamheten, integrera fler personer eller att utveckla medarbetarna genom kompetensutveckling eller andra insatser. Det övergripande syftet kan alltså beskrivas som ideellt, i likhet med vad som faller inom det civila samhället i stort.

- *företag som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet*

Arbetsintegrerande sociala företag är självständiga juridiska personer men har som leverantör, samarbetspart och rörande medarbetarnas försörjning och utveckling en nära relation till offentlig sektor.

Sociala företag med större betoning på rehabilitering kan också driva affärsverksamhet där "målgruppen" arbetar, men fokus ligger mer på rehabilitering och vidareutbildning till annat arbete eller studier.

Sociala företag med betoning på social gemenskap och sysselsättning kan driva affärsverksamhet med hög grad av anpassning till medarbetarnas förmåga och behov av stöd.

Det arbetsintegrerande sociala företagandet skiljer sig således från företag med sociala mål i allmänhet, företag med verksamhet inom den sociala sektorn i allmänhet, privata företag som säljer rehabilitering/arbetsträning/arbetsförmedling och offentligt ägda rehabiliterings-/ arbetsträningsverksamheter. Genom sitt ideella syfte och sin självständiga ställning i förhållande till offentlig verksamhet utgör de sociala företagen en viktig del av det civila samhället. Bakom de sociala företagen finns också ofta en huvudman i form av en ideell organisation. Många ideella organisationer driver sociala företag, ibland inom flera verksamhetsområden samtidigt, för att medverka till arbetsintegreringen i samhället.

Sociala kooperativ inbegrips i begreppet arbetsintegrerande sociala företag under förutsättning av att de uppfyller ovanstående kriterier.

Insatser

Förordning om arbetsintegrerande sociala företag

Idag saknas en grundläggande reglering för arbetsintegrerande sociala företag. Därför anser regeringen att det finns behov av en förordning om arbetsintegrerade sociala företag som är en förutsättning för användningen av EU:s allmänna gruppundantagsförordning för statligt stöd, *förordning (EG) nr 800/2008*. En förordning skulle dessutom

fastställa en definition av arbetsintegrerande sociala företag och på så sätt legitimera och lyfta upp arbetsintegrerande sociala företag som viktiga aktörer för Sveriges utveckling och välmående.

Ekonomiskt stöd till arbetsintegrerande sociala företag

Många arbetsintegrerande sociala företag är i hög grad beroende av tillgången av anordnarstöd. Anordnarstödet är ett ekonomiskt stöd som medges i vissa fall när arbetsgivarens/anordnarens situation kräver det för att kunna tillhandahålla adekvat arbetsledning och stöd. Detta finansieras i dag ofta med hjälp av projektbidrag eller genom kommunala bidrag. Regeringen avser att ge Tillväxtverket i uppdrag att utreda nuvarande form av anordnarstöd.

Vidare ska Tillväxtverket lämna en översikt av vilka bidrag eller försörjningsformer som medarbetare i arbetsintegrerande sociala företag kan ha.

Offentlig upphandling för olika målgrupper

Regeringen har redan vidtagit åtgärder som främjar sociala företag, t.ex. gavs Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan 2008 i uppdrag att genomföra en tvåårig försöksverksamhet med upphandling av alternativa insatser för långtidssjukskrivna, personer med tidsbegränsad sjukersättning samt personer med aktivitetsersättning, i vilket sociala företag särskilt lyfts fram. Därutöver pågår verksamhet hos Arbetsförmedlingen med upphandlade tjänster från sociala företag för rehabiliterande och andra typer av sysselsättningsinsatser för personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av psykisk funktionsnedsättning.

En översyn av de arbetsintegrerande sociala företagens och andra ideella organisationers hinder och möjligheter att lämna anbud i offentliga upphandlingar kommer att genomföras.

Information till offentliga och andra aktörer

Många aktörer på arbetsmarknads-, rehabiliterings- och näringslivsområdet behöver ökad kunskap om arbetsintegrerande socialt företagande för att på bästa sätt möjliggöra ett bredare deltagande i arbetslivet. Regeringen ser att det på många håll redan finns väl utvecklade rutiner för samverkan mellan myndigheter och andra aktörer för att hantera frågor kring arbetsintegrerande socialt företagande, men att kunskapen i allmänhet behöver öka.

Nutek (Tillväxtverket) har därför i samarbete med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och andra relevanta aktörer genomfört informationsinsatser under 2008 och 2009 för att öka den allmänna kunskapen om sociala företag.

Tillväxtverket ska framöver se över formerna av samverkan inom ovan nämnda myndigheter när det gäller arbetsintegrerande sociala företags möjligheter att bidra till att minska utanförskapet. Inom ramen för uppdraget ska en skrift innehållande gemensamma tolkningar av olika regler som rör arbetsintegrerande sociala företag, främst inom arbetsmarknads- och socialförsäkringssystemet tas fram. Handboken och skriften ska även, om möjligt, uppdateras när lagar, regler och tillämpningar ändras.

Finansiering

Genom regeringens generella insatser för ett företagsklimat som gynnar alla sorts företag stimuleras även tillkomsten av fler arbetsintegrerande sociala företag. Tillväxtanalys ska se över behovet av hjälpinsatser som ska ge möjlighet att anpassa befintliga finansieringsformer till arbetsintegrerande sociala företag. Utöver detta ska Tillväxtanalys se över behovet av att i viss mån utveckla nya finansieringsmodeller. Den sistnämnda insatsen bör i möjligaste mån göras i dialog med arbetsintegrerande sociala företag, ideella organisationer och andra privata aktörer (t.ex. företrädare för bankväsendet) som kan ge förslag på hur de befintliga finansieringsmöjligheterna bättre kan anpassas till arbetsintegrerande sociala företag.

Utveckla statistiken över arbetsintegrerande sociala företag

Det finns idag ingen offentlig samlad statistik eller möjlighet att via register söka kunskap om det arbetsintegrerande sociala företagandet. Regeringen avser ge Tillväxtanalys i uppdrag att kartlägga vilka behov som finns av att utveckla statistiken över dessa företag ur såväl ett individ-, arbetsmarknads- som ett företagarperspektiv. Tillväxtanalys bör inom ramen för detta uppdrag samråda med Statistiska centralbyrån, som i januari 2010 fått regeringens uppdrag att ta fram statistik om det civila samhället (IJ2010/137/UF).

Bakgrund

En av regeringens viktigaste uppgifter är att bryta det utanförskap som präglar många människors liv. Det är av stort värde både för individen och för samhället att meningsfulla arbeten skapas för alla som vill arbeta trots att vissa har en begränsad arbetsförmåga.

De sociala företagen i Sverige och andra europeiska länder har visat en god förmåga att erbjuda arbete. Företagen erbjuder arbetstillfällen som tar tillvara individens förutsättningar och skapar alternativa vägar för rehabilitering till arbete. För samhället är investeringen i ett socialt företag inte bara en investering i livskvalitet och hälsa för individen, utan kan också vara samhällsekonomiskt lönsamt.

Karaktäristiskt för de sociala företagen är att deras ursprung finns i ett behov som varken tillgodosetts av den offentliga eller den privata

sektorn. Genom samarbete mellan den privata, offentliga och ideella sektorn finns möjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden att bli delaktiga i sin egen rehabilitering, utveckla den egna arbetsförmågan, bli delaktig i att driva företag och att delta i samhällslivet. Det handlar om behovet av arbetstillfällen för dessa personer, men också om att utveckla nya tjänster såsom nya metoder för rehabilitering, nya vägar till entreprenörskap och ny affärsverksamhet. Det sociala företagandet binder samman entreprenörskap med individens behov av arbete.

Regeringen vill genom att stödja sociala företag bidra till en ökad integration av människor i samhällslivet, arbetslivet och i företagande och samtidigt bidra till Sveriges välmående och utveckling.

Regeringens uppgift att bryta utanförskapet omfattar också människor som står långt från arbetsmarknaden men som för sin rehabilitering eller för att bryta ett utanförskap har behov av meningsfull sysselsättning eller daglig verksamhet. Som ett led i detta genomförs bl.a. satsningar för personer med psykisk funktionsnedsättning inom ramen för regeringens satsning på psykiatriområdet (jmf regeringens skrivelse 2008/09:185, En politik för personer med psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning). De satsningar på sysselsättning som görs inom detta område inkluderar inte enbart arbetsintegrerande sociala företag utan kan även avse andra sociala företag än de som är arbetsintegrerande, stiftelser, föreningar m.fl. ideella organisationer. Satsningarna kan också avse vanliga företag som har denna form av verksamhet som affärsidé och kommunerna, som ansvarar för socialtjänsten, som kunder.

För det sociala området har regeringen ingått en överenskommelse med idéburna organisationer och med Sveriges Kommuner och Landsting. I överenskommelsen konstateras att de idéburna aktörerna spelar en allt viktigare roll som utförare av tjänster, främst inom välfärdsområdet. Inom det civila samhället agerar bl.a. föreningar som kooperativ, stiftelser och sociala företag. På grund av den variation som det ideella engagemanget uppvisar är det angeläget att arbetet inom välfärdsområdet utgår från hela det civila samhällets bredd och förutsättningar.

Regeringen verkar för ökad valfrihet, flexibilitet och lokalt anpassade lösningar och vill i framtiden se en betydligt större mångfald av utförare av tjänster inom det sociala området. Detta bidrar till att öka valfriheten för den enskilde. Lagen (2008:962) om valfrihetssystem är i detta sammanhang dessutom ett viktigt instrument för att erbjuda ett varierat och förstärkt utbud av sysselsättningsverksamheter till människor som har en mer omfattande funktionsnedsättning.

På regeringens vägnar

Maud Olofsson

Mari Mild

Kopia till

Statsrådberedningen
Finansdepartementet/BA, OFA
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Socialdepartementet/ST, SF, HS
Integrations- och jämställdhetsdepartementet/UF

Tillväxtverket
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Statistiska centralbyrån